

การวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์:

กรณีศึกษาตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

พิมพ์พัช ภูทอง ฤทธิเดช^{1*}, จามิกร มะลิซ้อน¹ และ สุรวัช หมู่แก้ว¹

Analysis Agro–Tourism Routes by Geo–information Technology in Ban Khao, Ranod District, Songkhla Province

Pimpach Phuthong Ritdet^{1*}, Jameekorn Malisorn¹ and Surawat Moogem¹

¹ Department of Architecture and Urban Planning, Faculty of Architecture, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla, 90000

*Corresponding author: pimpach.r@rmutsv.ac.th

Received: February 27, 2024; Revised: August 8, 2024; Accepted: September 23, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อ สำรวจ จัดทำฐานข้อมูล และแผนที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงกำหนดและประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิธีการสำรวจ จัดเก็บ จัดทำฐานข้อมูล ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ และกระบวนการมีส่วนร่วม ด้วยการประชุมกลุ่มย่อย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชน กลุ่มวิสาหกิจ หน่วยงานรัฐ หน่วยงานท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ตำบลบ้านขาวมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 12 แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นอีก 8 แห่ง การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงการเกษตรตำบลบ้านขาว ได้ 2 แบบ คือเส้นทางท่องเที่ยวแบบ 1 วัน และเส้นทางท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์, กระบวนการมีส่วนร่วม

Abstract

The research on "Analysis of Agro–Tourism Routes by Geospatial Technology in Ban Khao Subdistrict, Ranot District, Songkhla Province" aims to survey, create a database, and map agro–tourism sites, as well as to establish and evaluate agro–tourism routes. The methods involved surveying, data collection, database creation, application of geoinformation technology, and participatory processes through focus group meetings. The purposive sampling method was employed to select key community leaders, residents, enterprise groups, government agencies, and local organizations. The research findings reveal that Ban Khao Subdistrict has a total of 12 tourist sites, comprising 4 agro–tourism sites and 8 other types of tourist attractions. Two types of agro–tourism routes were identified: one day trip and a two–day trip.

Keywords: Agricultural Tourism, Geoinformation Technology, Geographic Information System, Participatory Processes

¹ สาขาสถาปัตยกรรมและผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จังหวัดสงขลา 90000

บทนำ

สืบเนื่องจากวิกฤตโรคระบาดจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือ โรคโควิด-19 ที่ระบาดไปทั่วโลก ตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2562 ทำให้ทั่วโลกได้รับผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2563 เศรษฐกิจโลกได้เข้าสู่ภาวะถดถอย ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรับลดคาดการณ์จีดีพีประเทศไทย จากบวก 2.8% เป็น -5.3% และเศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับผลกระทบรุนแรงโดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจำนวนลดลงกว่า 90% (อริสรา เสนานนท์, 2653) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจมากแต่ก็มีความอ่อนไหวจากปัจจัยภายนอก จึงได้รับผลกระทบด้านลบอย่างมากจากการระบาดของโรคโควิด-19 อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ประกอบกับมาตรการปิดประเทศเพื่อรับมือกับการระบาดของโรคโควิด-19 ตามนโยบายของรัฐบาล ส่งผลกระทบบ้านอย่างรุนแรงและยาวนานต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวและเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศไทย (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2564; วสันต์ จันทร์ประสิทธิ์, 2566)

แนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทยควรเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศและการท่องเที่ยวระยะใกล้ (วสันต์ จันทร์ประสิทธิ์, 2566) เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ เสริมสภาพคล่อง กระตุ้นการบริโภคภาคประชาชนผ่านการเดินทางภายในประเทศ และสร้างรายได้จากฐานนักท่องเที่ยวต่างชาติศักยภาพสูง เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนควรเน้นส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวฐานราก เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวร่วมกับการรักษา การท่องเที่ยวเชิงอาหาร และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นหนึ่งในแผนการฟื้นฟูการท่องเที่ยวของประเทศไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2563; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2564)

จังหวัดสงขลา มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรองรับนโยบายของรัฐบาล โดยมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสงขลาให้มีประสิทธิภาพ (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2563) ตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่สำคัญและมีชื่อเสียงในการทำนา ทำสวน ทำไร่ ปศุสัตว์ การทำเกษตรผสมผสาน ประมงในทะเลสาบสงขลา มีการเลี้ยงควายในทะเลสาบสงขลา หรือเรียกว่าควายน้ำ หรือควายท่องเที่ยวบ้านขาว มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรเข้มแข็งเพื่อจำหน่ายสินค้า หรือแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร งานวิจัยฉบับนี้ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวฐานราก อย่างการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงมุ่งเน้นการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ มาใช้ในการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว ตำบลบ้านขาว พร้อมทั้งเก็บบันทึกข้อมูลตำแหน่งและข้อมูลเชิงคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก สร้างฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ณรงค์ พลธิ์รักษ์ และคณะ, 2556; วณิชญา ลางคุลเกษตริณ และนาถนเรศ อาภาสุวรรณ, 2561; เพ็ญประไพ ภูทอง และคณะ, 2559)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจ จัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
2. เพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการท่องเที่ยวตำบลบ้านขาว รายละเอียดดังต่อไปนี้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประเทศไทยเริ่มเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยกรมส่งเสริมการเกษตร มีโครงการท่องเที่ยวเกษตรต้อนรับปีท่องเที่ยวไทย 2540-2542 ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่การเกษตรเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาการว่างงานของคนในชนบทรวมทั้งเป็นการเพิ่มและกระจายรายได้ (นาฏสุตา เชนะสิริ, 2555) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ในการดำเนินกิจกรรมก่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีเกษตรของชาวชนบท ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสภาพแวดล้อม เป็นการนำทรัพยากรการเกษตรและวัฒนธรรมการเกษตรมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยไม่เพียงแต่การสร้างสภาพพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวแต่ยังสร้างรายได้ต่อชุมชนทางหนึ่ง และยังส่งเสริมให้เกษตรกรและชุมชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิต และอาชีพของตนเอง อันจะส่งผลต่อการสืบทอดและอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรรมในระยะยาว (ครรชิต มาระโกษณ์ และ ทักษิณากู สมบูรณ์, 2566; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2553)

สุมัญญ อุณะพันธ์ และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาบริบทชุมชน วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน และกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อค้นหาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของตำบลชุมชนในพื้นที่ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หลักเกณฑ์ในการประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรใช้ 3 หลักเกณฑ์ ได้แก่ สิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการศึกษาพบว่าพื้นฐานการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ 5 แห่ง ได้แก่ 1) บ้านป่าพรสวนเกษตรครัวเรือนและการทำยาสมุนไพร 2) ฟาร์มเพาะเห็ดนางฟ้า ชัยเรืองเดช 3) บ้านพี่ขวัญปุ๋ยอินทรีย์ 4) เกษตรไล่เดือนดินบ้านครุเนตร และ 5) บ้านเศรษฐกิจพอเพียงคุณสุพรรณ วงศ์อนันต์ จัดเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบ 1 วัน และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบ 2 วัน 1 คืน แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 5 แหล่งมีสิ่งดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว ทั้งกิจกรรมทางการเกษตรที่สามารถพัฒนาเป็นฐานการเรียนรู้ได้

ครรชิต มาระโกษณ์ และ ทักษิณากู สมบูรณ์ (2559) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการเรียนรู้ของตำบลคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่าตำบลคลองเขื่อนมีทรัพยากรการท่องเที่ยว สินค้าเกษตรและวัฒนธรรมที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวมีความสนใจศึกษาโครงการพระราชดำริ ชมความสวยงามของธรรมชาติ และบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เรียนรู้การทำสวนผลไม้และเกษตรแบบผสมผสาน ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการเรียนรู้ตำบลคลองเขื่อนพบว่าที่พักแรมมีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของเจ้าของสถานที่และความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้สวนเกษตร ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ความชัดเจนของป้ายบอกทิศทาง

ธนมนต์ ธนรัตนพิมลกุล (2560) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและสนับสนุนด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมที่สุดของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ คือ การท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางด้านการเกษตรและซื้อผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน ในส่วนของ

ศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพการบริหารจัดการโดยเฉลี่ยรวมในระดับปานกลาง โดยมีศักยภาพด้านการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว การวางแผนและความสามารถในการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดทำเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว โดยมีระดับศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

วารุณี เกตุสะอาด (2554) ได้ทำการประเมินศักยภาพท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่เขตทิววัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร และค้นหาแนวทางในการเพิ่มศักยภาพพื้นที่เกษตรกรรมตามความเหมาะสมของแหล่งเกษตรกรรมนั้น ๆ ผลการศึกษาจากการใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแหล่งเกษตรกรรม จำนวน 8 ราย ประชุมกลุ่มย่อย พบว่ามีแหล่งเกษตรกรรมที่มีผลการประเมินศักยภาพรวมในระดับสูงถึงร้อยละ 63 และมีแหล่งเกษตรกรรมที่มีผลการประเมินศักยภาพรวมในระดับต่ำเพียงร้อยละ 37 สำหรับการประเมินผลในภาพรวมทั้ง 8 ราย พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่เขตทิววัฒนาอยู่ในระดับสูง ดังนั้น จึงควรส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เขตทิววัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการให้ความรู้ และงบประมาณในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน

เพ็ญฤทัย เสงี่ยมศิลป์ (2561) ได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลวังยาง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนตำบลวังยางเป็นแหล่งปลูกหัวไร่ใหญ่ที่สุดแห่งเดียวในประเทศไทย สามารถสร้างรายได้หลักให้กับคนในชุมชน และมีอากาศที่ปราศจากมลพิษ มีน้ำจากแหล่งธรรมชาติ มีภูมิปัญญาวิถีชีวิตเกษตรภาคกลาง พบปัญหาคือ ชุมชนไม่มีตลาดจำหน่ายสินค้าเกษตรในชุมชนโดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน คือ มีรีสอร์ต 3 แห่ง แต่ยังไม่มียิมสเตย์และไม่มีการบริการนำเที่ยวอย่าง ชุมชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนได้ครบในด้านความดึงดูดใจ การเข้าถึงได้ สิ่งอำนวยความสะดวกที่พึง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ไบเพิร์น วงษ์บัวงาม และ มุขสุดา พูลสวัสดิ์. (2556) ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโครงการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการเกษตรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจ้าของแหล่งเกษตรกรรมและผู้นำชุมชน ผลการวิจัยพบว่า จุดแข็ง คือ เกษตรกรมีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์ในด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ทำให้สวนเกษตรมีผลผลิตที่มีคุณภาพดีและเกษตรกรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นนำไปปฏิบัติตามได้ จุดอ่อน คือ การขาดการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และไม่ได้จัดตั้งเป็นเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยว ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง มีศักยภาพสูงสุดด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพต่ำสุดด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นำขวัญ วงศ์ประทุม (2561) ได้ทำการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นกรณีศึกษาเชิงสำรวจ ผลการศึกษพบว่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านดอยวาวีโดยรวมมีศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับต่ำควรปรับปรุง หากพิจารณาในรายประเด็นพบว่า ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีค่าคะแนนสูงสุด รองลงมาได้แก่ ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพในการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เรียงตามลำดับ

เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ

ประกอบด้วย 3 เทคโนโลยี คือ 1) การรับรู้จากระยะไกลหรือรีโมทเซนซิง 2) ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก 3) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อบริหารจัดการฐานข้อมูลในรูปแบบแผนที่และข้อมูลสถิติหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการรับรู้จากระยะไกลและระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก สำหรับการวิเคราะห์หรือตัดสินใจเพื่อวางแผนการบริหาร

การจัดการตามเพื่อนำมาสนับสนุนการบริหารจัดการ วางแผนนโยบาย และตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติต่าง ๆ (สุเพชร จิรัชจรกุล, 2555)

กฤษณ์ กิตติศิริสวัสดิ์, พัชรพร งามเจริญสุขถาวร และณัฐพล จันทร์แก้ว (2566) ประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว 12 เมืองอัจฉริยะในภาคตะวันออก และใช้การวิเคราะห์โครงข่ายวิเคราะห์เส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการศึกษาพบว่า มีแหล่งท่องเที่ยว 55 แห่ง ที่พัก 325 แห่ง ร้านอาหาร 248 แห่ง สถานีตำรวจ 59 แห่ง และโรงพยาบาล 40 แห่ง และได้เส้นทางการท่องเที่ยวจากการวิเคราะห์โครงข่าย 3 ส่วน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เส้นทางจากถนนเส้นหลักได้ทั้งหมด 8 เส้นทาง ได้แก่ จันทบุรี – สระแก้ว 3 เส้นทาง, ตราด – ระยอง 5 เส้นทาง 2) การวิเคราะห์การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในระยะเวลา 15, 30, 45 นาที สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ทั้งหมด 23 แห่ง ได้แก่ จันทบุรี 6 แห่ง สระแก้ว 5 แห่ง ตราด 6 แห่ง และระยอง 6 แห่ง และ 3) การวิเคราะห์หาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใกล้ที่สุดจากแหล่งท่องเที่ยว 23 แห่ง และเผยแพร่ฐานข้อมูลบนแพลตฟอร์มออนไลน์ Google Map

วนิชญา ลางคุลเกษตริณ และ นาถนเรศ อาคาสวรรณ (2561) ได้ประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยใช้ในการรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดทำรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยว ทำแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวโดยการวิเคราะห์โครงข่าย ทำแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวโดยการนำเสนอผ่านเว็บไซต์ และ QR Code เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาได้เส้นทางการท่องเที่ยวทั้งหมด 3 เส้นทาง ได้แก่ 1) ตากลม ชมเลสาบ 2) ทำบุญไหว้พระ ชมวัฒนธรรม และ 3) เรียนรู้วิถีชีวิต ใกล้ชิดคนเกาะยอ และออกแบบแผนที่ท่องเที่ยวและนำไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ที่จัดทำขึ้น

เพ็ญประไพ ภูทอง และ คณะ (2559) ได้ประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการจัดทำฐานข้อมูลและกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ตำบลคลองคก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยทำการสำรวจข้อมูลตำแหน่งและข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ได้แก่ พิกัดภูมิศาสตร์ ชื่อ ประเภท ราคา บ้านเลขที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด เบอร์ติดต่อ และวิเคราะห์เส้นทางที่สั้นที่สุดด้วยคำสั่งวิเคราะห์โครงข่าย ปัจจัยในการวิเคราะห์ ได้แก่ ข้อมูลถนนและข้อมูลตำแหน่งสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อหาเส้นทางที่สั้นที่สุดที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ภายในระยะเวลา 1 วัน ผลการศึกษาได้เส้นทางท่องเที่ยว 6 เส้นทาง คือ 1) ล่องเรือชมปลา 2) โอบกอดธรรมชาติ 3) เส้นทางศึกษาธรรมชาติอุทยานแห่งชาติเขาสก 4) เดินถ้ำน้ำตกร 5) เที่ยววัดไหว้พระ และ 6) พักเพลินเดินเที่ยว 2 อุทยานฯ ผลจากการวิจัยส่งเสริมด้านฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติตำบลเขาสก

รสนัน เพตะกร และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษารวบรวมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวโดยใช้ภาษา PHP จัดเก็บฐานข้อมูลด้วย MySQL แสดงผลบนแผนที่ออนไลน์โดยใช้ Google Map API ผลงานวิจัยพบว่าในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนามีสถานที่ท่องเที่ยวจำนวน 64 สถานที่ พัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวได้ 3 เส้นทาง ได้แก่ 1) เส้นทางท่องเที่ยวทั้งหมดในเทศบาลเมืองเมืองแกน 2) เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และ 3) เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานอยู่ในระดับพอใจมาก

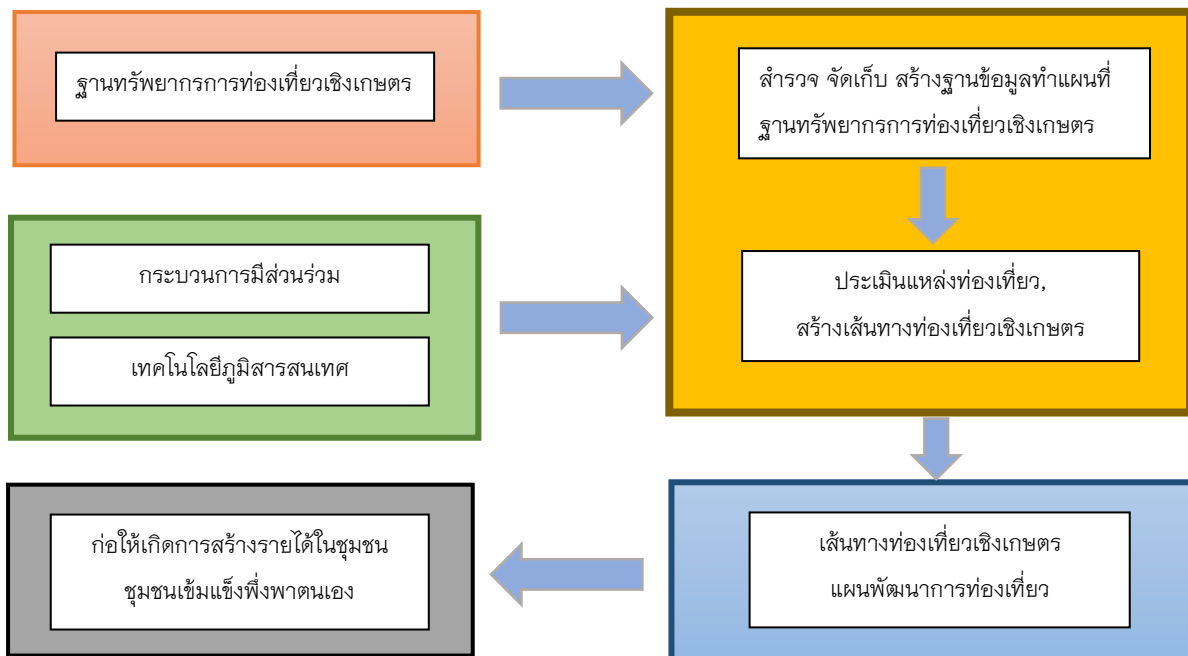
ณรงค์ พลธิ์รักษ์ (2557) ได้ทำการสำรวจและเก็บข้อมูล จัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ และกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว พร้อมวิเคราะห์และจัดทำแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ศึกษามีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจำนวน 100 แห่ง กระจายอยู่ในจังหวัดชลบุรี 45 แห่ง จังหวัดจันทบุรี 24 แห่ง จังหวัดระยอง 16 แห่ง และจังหวัดตราด 15 แห่ง การวิเคราะห์และกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว

ออกเป็น 4 เส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ทำบุญไหว้พระ-ชมวัฒนธรรม 2) ตามรอยนิทานตามหาพระรถเมรี 3) เที่ยวเมืองระยอง นอนเมืองจันทร์ และ 4) ย้อนรอยเส้นทางทัพ สัมผัสวัฒนธรรมชายฝั่งทะเล

การท่องเที่ยวตำบลบ้านขาว

เทพรัตน์ จันทพันธ์ และวิวัฒน์ ฤทธิมา (2556) ได้ทำการศึกษาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มของประชาชนในชุมชนตัวแทนกลุ่มอาชีพและกลุ่มองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบของฐานการเรียนรู้ในชุมชน จำนวน 15 แห่ง สามารถจัดกลุ่มใหม่ได้ 6 กลุ่มตามรูปแบบของกิจกรรมภายในกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มไหว้พระนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กลุ่มล่องเรือชมระบบนิเวศน์และวิถีชีวิตคนบ้านขาว ฐานการท่องเที่ยวประกอบด้วย 7 แหล่งเรียนรู้ การบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ การบริการอาหาร การแสดงศิลปวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านหัวป่า หมู่ที่ 2 บ้านล่องลม-เสาธง หมู่ที่ 3 บ้านขาว หมู่ที่ 4 บ้านควา หมู่ที่ 5 บ้านควาตก หมู่ที่ 6 บ้านหัวป่าตก มีพื้นที่ทั้งหมด 100.863 ตารางกิโลเมตร หรือ 63,039.37 ไร่ เป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตด้านทิศเหนือติดต่อกับควนชะลิก อำเภอกว๋ายไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทิศใต้มีอาณาเขตติดต่อกับทะเลสาบสงขลา ด้านทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลตะเครียะ อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ด้านทิศตะวันตกติดต่อกับทะเลน้อย อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว, 2564)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา จำนวน 4,511 คน (สถิติจำนวนประชากรเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564) การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ SWOT คือ ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 1-6 จำนวนทั้งสิ้น 6 คน

กลุ่มตัวอย่างในการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 17 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 1-6 จำนวน 6 คน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว จำนวน 1 คน ตัวแทนอำเภอรโนด จำนวน 2 คน ตัวแทนกลุ่มผู้เลี้ยงควายน้ำ จำนวน 2 คน ตัวแทนศูนย์การเรียนรู้บ้านไร่แสนรัก&รุ่งทิพย์ ฟาร์มจำนวน 1 คน ตัวแทนกลุ่มทำประมงในทะเลสาบสงขลา จำนวน 2 คน ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่ จำนวน 3 คน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูล และจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรร่วมกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) รายละเอียดดังนี้

การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วยข้อมูลรายละเอียดพื้นฐานของตำบลบ้านขาว ข้อมูลการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก รวบรวมจากหน่วยงานท้องถิ่น งานวิจัย เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ Google Map ภาพถ่ายดาวเทียม ข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของตำบลบ้านขาว เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลการท่องเที่ยวของตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

- การสำรวจพื้นที่ศึกษา เก็บข้อมูลลักษณะทางกายภาพ สังคม วัฒนธรรม และเก็บค่าพิกัดตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลเชิงคุณลักษณะด้วย GPS และ Google Map
- การเก็บข้อมูลศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ด้วยเครื่องมือ SWOTเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ด้านการท่องเที่ยวของตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา
- การเก็บข้อมูลความคิดเห็นในการกำหนดเส้นทางทางการท่องเที่ยว ด้วยเครื่องมือ focus group

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- เครื่องระบุตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS) สำหรับบันทึกข้อมูลตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยว
- โปรแกรม ARCGIS 10.8
- เครื่องมือ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตำบลบ้านขาว
- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
- การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อกำหนดเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- กล้องถ่ายรูป เพื่อใช้บันทึกภาพ ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยในกระบวนการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

การจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1) การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของตำบลบ้านขาวและข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานท้องถิ่น งานวิจัย เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ Google Map ภาพถ่ายดาวเทียม และข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม

2) การเก็บข้อมูลค่าพิกัดภูมิศาสตร์และข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยใช้เครื่อง GPS และบันทึกภาพบันทึกรูปภาพแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง

3) การจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง ที่ได้จากการเก็บข้อมูลค่าพิกัดภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกด้วย GPS ให้เป็นฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่ประกอบด้วยข้อมูลเชิงพื้นที่และข้อมูลเชิงคุณลักษณะ

- การวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตำบลบ้านขาวด้วยเครื่องมือ SWOT Analysis โดยทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวตำบลบ้านขาวต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลบ้านขาว โดยแบ่งการวิเคราะห์ศักยภาพรายหมู่บ้าน จำนวน 6 หมู่บ้าน ผู้นำชุมชนเป็นผู้ให้ข้อมูลประกอบการลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม

- การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา โดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 17 คน ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 1-6 จำนวน 6 คน 2) ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว จำนวน 1 คน 3) ตัวแทนอำเภอระโนด จำนวน 2 คน 4) ตัวแทนกลุ่มผู้เลี้ยงควายน้ำ จำนวน 2 คน 5) ตัวแทนศูนย์การเรียนรู้บ้านไร่แสนรัก&รุ่งทิพย์ฟาร์ม จำนวน 1 คน 6) ตัวแทนกลุ่มทำประมงทะเลสาบสงขลา จำนวน 2 คน 7) ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่ จำนวน 3 คน โดยพิจารณาถึงศักยภาพของพื้นที่ และความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 1 วัน และ 1 วัน 2 คืน

- การจัดทำแผนที่และเผยแพร่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา บนแพลตฟอร์ม Google Map

ผลการศึกษา

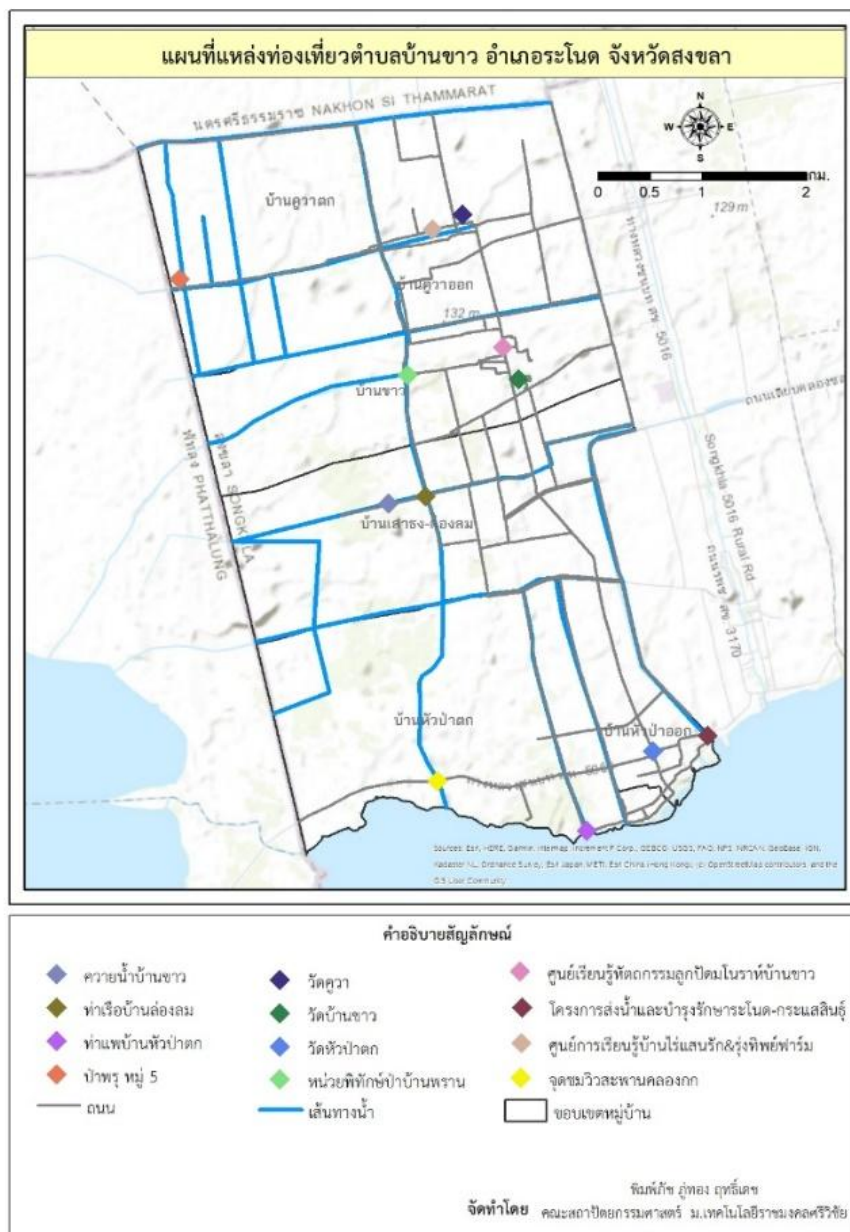
ฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวตำบลบ้านขาว

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา พบว่าในพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 12 แห่ง แบ่งตามกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว อ้างอิงจากสถาบันส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ (2567) ดังแสดงในตารางที่ 1 และรูปที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวตำบลบ้านขาวทั้งหมด

ลำดับ	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	ละติจูด	ลองจิจูด
1	ศูนย์การเรียนรู้บ้านไร่แสนรัก&รุ่งทิพย์ฟาร์ม	เชิงเกษตร	7.8651	100.2190
2	ควายน้ำบ้านขาว	เชิงเกษตร	7.8278	100.2186
3	หาแพบานหัวปาดก วิถีประมงทะเลสาบสงขลา	เชิงเกษตร	7.8126	100.2206
4	โครงการสงน้ำและบำรุงรักษาระโนด-กระแสนันธุ์	เชิงเกษตร	7.7940	100.2574
5	ศูนย์เรียนรู้หัตถกรรมลูกปัดมโนราห์บ้านขาว	เชิงศิลปวัฒนธรรม	7.8486	100.2288
6	ปาพรุ หมู่ที่.5	เชิงนิเวศ	7.8563	100.1805
7	ท่าเรือบ้านล่องลม	เชิงนิเวศ	7.8279	100.2185
8	จุดชมวิวดงพานคลองกก	เชิงนิเวศ	7.7881	100.2193
9	หน่วยพิทักษ์ป่าบ้านพราน	เชิงนิเวศ	7.8447	100.2151

ลำดับ	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	ละติจูด	ลองจิจูด
10	วัดبانขาว	เชิงศาสนา	7.8441	100.2310
11	วัดหัวป่า	เชิงศาสนา	7.7903	100.2542
12	วัดคูวา	เชิงศาสนา	7.8672	100.2232

รูปที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวตำบลบ้านขาว อำเภอกระโนด จังหวัดสงขลา

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT) ด้านการท่องเที่ยวตำบลบ้านขาว

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการท่องเที่ยวโดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวรายหมู่บ้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths : S)

หมู่ที่ 1 บ้านหัวป่า มีวัดหัวป่าซึ่งเป็นวัดเก่าแก่อายุมากกว่า 100 ปี มีหลวงพ่อบลอด วัดหัวป่า เป็นพระที่ประชาชนที่เคารพศรัทธา

หมู่ที่ 2 บ้านล่องลม-เสาธง มีทำเลที่ตั้งอยู่ติดกับพื้นที่ชุ่มน้ำสำคัญคือป่าพรุควนชีเลี้ยงในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความหลากหลายของระบบนิเวศ เป็นแหล่งประกอบอาชีพประมงและการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน มีคลองยวน คลองนางเรียบเป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำในพื้นที่ป่าพรุ วิถีชีวิตควยน้ำ และวิถีคนเลี้ยงควายน้ำที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีทิวทางเรียบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่อยู่ที่คลองนางเรียบ

หมู่ที่ 3 บ้านขาว มีทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางตำบลจึงเป็นกลายเป็นศูนย์กลางของตำบลบ้านขาว มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวก มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและทางการเกษตรทำให้มีกลุ่มวิสาหกิจหลากหลายและมีความเข้มแข็ง ได้แก่ กลุ่มเครื่องแกงสมุนไพรบ้านขาว กลุ่มลูกปัดมโนราห์บ้านขาว และกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านขาว ผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นและมีชื่อ ได้แก่ เครื่องแกงสมุนไพร ลูกปัดมโนราห์ ข้าวบ้านขาว ปลาตุ๊กตา เป็นต้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ เป็นแหล่งปลูกข้าวเพื่อสุขภาพ มีวิวทุ่งนาและต้นตาลโตนดที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ มีปราชญ์ด้านการเกษตร (ทำนา) และ มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระครูอินทร์-พระครูจันทร์ วัดบ้านขาว มีแหล่งเรียนรู้ลูกปัดมโนราห์บ้านขาว

หมู่ที่ 4 บ้านควา มีวัดควารัตนาราม อายุมากกว่า 80 ปี เป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ เช่น วันสารทเดือนสิบ ประเพณีลากพระ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น

หมู่ที่ 5 บ้านควาตก มีแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรที่เป็นที่รู้จักและเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อศึกษาดูงาน ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้บ้านไร่แสนรัก & รุ่งทิพย์ฟาร์ม มีเอกลักษณ์โดดเด่นด้านการเกษตรทฤษฎีใหม่ ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม การจัดสรรที่ดินในการปลูกผักหมุนเวียนตามฤดูกาล เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงวัว เลี้ยงหมู และปลูกผัก มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร และแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร มีปราชญ์ด้านการเกษตรที่มีความรู้สามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยว

หมู่ที่ 6 บ้านหัวป่าตก มีทำเลที่ตั้งติดทะเลสาบสงขลา ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงในทะเลสาบสงขลา มีทรัพยากรสัตว์น้ำที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ปลาหัวโหม่ง กุ้งแม่น้ำ ปลานิล เป็นต้น และมีการแปรรูปสัตว์น้ำให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของพื้นที่ เช่น ปลาหัวโหม่ง ปลาช่อนแห้ง ปลาตุ๊กตาเคียว กะปิ กุ้งส้ม ปลาส้ม ปลาตุ๊กตา เป็นต้น เพื่อจำหน่ายในร้านค้าริมทางก่อนขึ้นสะพานเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา สะพานเชื่อมต่อกับจังหวัดพัทลุง

จุดอ่อน (Weaknesses : W)

หมู่ที่ 1 บ้านหัวป่า วัดหัวป่ามีความทรุดโทรม ขาดการบูรณะซ่อมแซม ทั้งยังขาดขาดการประชาสัมพันธ์ให้วัดเป็นที่รู้จักนักท่องเที่ยวจึงไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว

หมู่ที่ 2 บ้านล่องลม-เสาธง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเสื่อมโทรมจากการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุเพื่อทำกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การทำสวนปาล์มน้ำมัน เป็นต้น และประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่าพรุ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวอย่างเช่นระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ขาดการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และเป็นเป้าหมายในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

หมู่ที่ 3 บ้านขาว มีปัญหาเรื่องผลผลิตทางการเกษตรมีราคาตกต่ำ เนื่องจากกลไกทางการตลาดและการปลูกพืชตามกระแส สถานที่ของกลุ่มวิสาหกิจและแหล่งเรียนรู้มีสภาพทรุดโทรม และขาดเยาวชนคนรุ่นใหม่สืบทอดภูมิปัญญาทั้งด้านการเกษตรและศิลปวัฒนธรรม

หมู่ที่ 4 บ้านควา วัดควายังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ที่จะไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามวันสำคัญ

หมู่ที่ 5 บ้านควาตก แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรที่เป็นที่รู้จักและเป็นที่ศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่าง ๆ แต่เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก ถนนแคบ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวกลุ่มดูงานเท่านั้น ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในวงกว้าง

หมู่ที่ 6 บ้านหัวป่าตก มีจุดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านเป็นลักษณะชั่วคราว ไม่ได้มาตรฐาน ไม่สวยงาม ไม่มีการติดราคาสินค้า

โอกาส (Opportunities : O)

หมู่ที่ 1 บ้านหัวป่า มีหน่วยงานรัฐให้การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวชุมชน และกระแสนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกำลังเป็นที่นิยม

หมู่ที่ 2 บ้านล่องลม-เสาธง ได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอระโนด กรมปศุสัตว์ และกรมประมง พร้อมกับการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวชุมชน

หมู่ที่ 3 บ้านขาว มีการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐเช่น โครงการ U2T โครงการท่องเที่ยวโอท็อปวิถีชีวิต โครงการโรงสีข้าวชุมชน โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และสื่อมวลชนให้ความสนใจผลิตภัณฑ์ลูกปัดมโนราห์บ้านขาว เป็นผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์และขายได้ราคาสูง และการทำนาข้าวของบ้านขาว

หมู่ที่ 4 บ้านควา วัดความีชมรมศิษย์เก่าวัดควาให้การสนับสนุนปัจจัยแก่วัด

หมู่ที่ 5 บ้านควาตก มีหน่วยงานสนับสนุนหลายหน่วยงาน เช่น กรมชลประทาน สำนักงานเกษตรอำเภอระโนด กรมปศุสัตว์ และกรมประมง ประชาชนของแหล่งเรียนรู้ได้รับรางวัลทางด้านการเกษตร และได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรให้กับหลายหน่วยงาน

หมู่ที่ 6 บ้านหัวป่าตก ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ เช่น อำเภอ อบต. เป็นต้น และมีเส้นทางคมนาคมสะดวก นักท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่าย

อุปสรรค (Treated : T)

หมู่ที่ 1 บ้านหัวป่า เนื่องจากโรคระบาดโควิด-19 ส่งผลให้คนเข้าวัดทำกิจกรรมศาสนาน้อยลง

หมู่ที่ 2 บ้านล่องลม-เสาธง ประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง เป็นต้น

หมู่ที่ 3 บ้านขาว ในช่วงโรคระบาดโควิด-19 ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าเกษตรได้ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ มีการกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ประกอบกับปัญหาภัยพิบัติ น้ำเค็มรุกล้ำ น้ำท่วม

หมู่ที่ 4 บ้านควา ในช่วงโรคระบาดโควิด-19 ประชาชนไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้ และบุคคลภายนอกไม่สามารถเดินทางไปวัดประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามปกติ

หมู่ที่ 5 บ้านควาตก ในช่วงโรคระบาดโควิด-19 ทำให้เกษตรกรปลูกพืชแล้วไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้ และไม่สามารถจำหน่ายได้ตามปกติเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ และตลาดสินค้าปิดตัว

หมู่ที่ 6 บ้านหัวป่าตก ปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ราบลุ่มในฤดูฝน และร้านค้าจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชนไม่มีที่จอดรถที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน ทำให้ต้องจอดรถริมไหล่ทางเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้

ผลการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น เมื่อวันที่ วันที่ 15 มิถุนายน 2566 (รูปที่ 3) มีการแบ่งปันข้อมูลจากการรวบรวมวิเคราะห์ การวิเคราะห์ SWOT การจัดทำแผนที่ คำนวณและมีส่วนเกี่ยวข้อง พร้อมระดมความคิดเห็นในการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกัน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านขาว มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพพัฒนาต่อ

ยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้บ้านไร่แสนรัก&รุ่งทิพย์ฟาร์ม ควายน้ำบ้านขาว และ ท่าแพบ้านหัวปาดก วิถีประมงทะเลสาบสงขลา ผลการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านขาว ได้ 2 แบบ คือ เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 1 วัน และเส้นทางท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ดังนี้

เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 1 วัน มีโปรแกรมการท่องเที่ยวตามลำดับ คือ

ท่าแพบ้านหัวปาดก รับประทานอาหารเช้า และนั่งเรือชมวิถีประมงทะเลสาบสงขลา ดูการจับกุ้งแม่น้ำ ทอดแห ตกปลา นั่งเรือล่องลำคลองกก ดูธรรมชาติ ป่าเสม็ด นกน้ำ และควายน้ำ ขึ้นเรือ ณ ท่าเรือบ้านล่องลม เดินทางไปยัง ศูนย์การเรียนรู้บ้านไร่แสนรัก&รุ่งทิพย์ฟาร์ม ชมแปลงเกษตรพอเพียง การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ และเวิร์คช็อป ทำไข่เค็ม เก็บผักผลไม้ รับประทานอาหารเที่ยงที่บ้าน ช้อปปิ้งสินค้าเกษตรตามฤดูกาล เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 1 วัน แสดงในรูปที่ 4

เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน

ท่าแพบ้านหัวปาดก รับประทานอาหารเช้า และนั่งเรือชมวิถีประมงทะเลสาบสงขลา ดูการจับกุ้งแม่น้ำ ทอดแห ตกปลา นั่งเรือล่องลำคลองกก ดูธรรมชาติ ป่าเสม็ด นกน้ำ ขึ้นเรือ ณ ท่าเรือบ้านล่องลม เดินทางไปยังศูนย์การเรียนรู้บ้านไร่แสนรัก&รุ่งทิพย์ฟาร์ม รับประทานอาหารเที่ยงที่บ้าน ชมแปลงเกษตรพอเพียง การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ และเวิร์คช็อป ทำไข่เค็ม เก็บผักผลไม้ ช่วงเย็นเดินทางไปยังท่าเรือบ้านล่องลม นั่งเรือชมวิถีควายน้ำ คนเลี้ยงควายจะต้อนรับควายกลับคอก นั่งเรือไปค้างคืนบนขนำกลางทะเลสาบ ประกอบอาหารพื้นบ้าน นอนฟังเสียงนก เสียงสัตว์ ยามค่ำ คืน ตื่นเช้าชมวิถีควายน้ำออกหากินตอนเช้า เดินช้อปปิ้งสินค้าเกษตรตามฤดูกาล ในตลาดนัดหมู่บ้าน และจุดจำหน่ายอาหารทะเลสาบสงขลาบริเวณสะพานเฉลิมพระเกียรติ (สะพานเอกชัย) หมู่ 6 เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน แสดงในรูปที่ 5

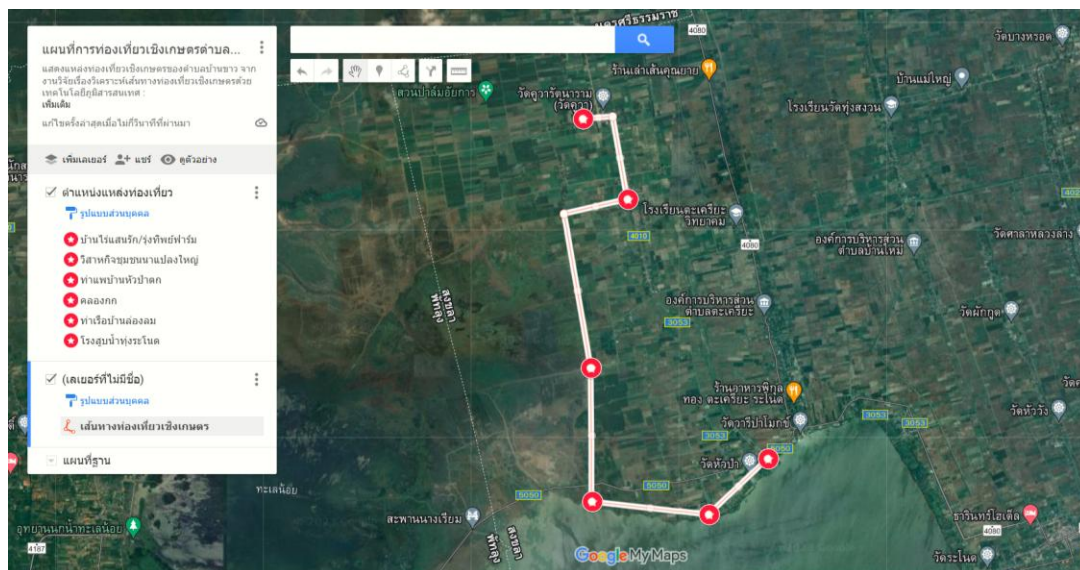
รูปที่ 3 การจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร

รูปที่ 4 แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านขาว

รูปที่ 5 แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านขาวแบบ 2 วัน 1 คืน

รูปที่ 6 เพยแพร่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านขาวบนแพลตฟอร์ม Google Map

ผลการประเมินเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภายใต้ความร่วมมือระหว่างทีมวิจัย กับอำเภอรอนไค จังหวัดสงขลา ภายใต้โครงการอำเภอบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของในระดับพื้นที่ และด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาเข้าร่วมจำนวน 20 คน เพื่อทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวในรูปแบบของการนั่งเรือสำรวจเส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน และรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เข้าร่วมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวในลักษณะการประชุมกลุ่มย่อย รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวอื่นภายในตำบลบ้านขาว ผลจากการทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถสรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

1. การกำหนดจุดแหล่งท่องเที่ยวควรเพิ่มเติมแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นที่มีจุดเด่นของตำบลบ้านขาว เช่น วัดหัวป่า ศูนย์เรียนรู้หัตถกรรมลูกปัดมโนราห์บ้านขาว หน่วยพิทักษ์ป่าบ้านพราน เป็นต้น
2. การท่องเที่ยวในตำบลบ้านขาวควรเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอกัลยไค เช่น คลองแดน วัดพะโคะ ฯลฯ เนื่องจากระยะทางไกลจากตัวเมืองสงขลา และตัวเมืองหาดใหญ่
3. การสร้างกิจกรรม workshop ให้น่าดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น กิจกรรม workshop ทำอาหารและขนมจากผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน เช่น ไข่เบ็ด ข้าว ปลาตุ๋น เป็นต้น
4. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหารเพื่อสุขภาพ แคมป์ปิ้ง เป็นต้น
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำควรมีชูชีพให้นักท่องเที่ยว สร้างความมั่นใจเรื่องความปลอดภัย
6. หน่วยงานท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว ควรเป็นหน่วยงานหลักในการนำชุมชนไปสู่ตำบลการท่องเที่ยวอย่างจริงจังทั้งในด้านนโยบาย แผนการทำงาน และการกำหนดงบประมาณ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของอำเภอรอนไค และจังหวัดสงขลา
7. เน้นการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ของนักท่องเที่ยวถึงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวของตำบลบ้านขาวผ่านสื่อออนไลน์ช่องทางต่าง ๆ เช่น การรีวิวแหล่งท่องเที่ยวของยูทูบเบอร์ รวมถึงการสร้างเครือข่าย

ด้านการท่องเที่ยวจากกลุ่มต่างชาติที่นิยมเดินทางมาเที่ยวอำเภอหาดใหญ่ ตัวเมืองสงขลา ให้ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวในตำบลบ้านขาว

8. การจัดเส้นทางท่องเที่ยวควรให้เวลานักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวตามความสนใจ สามารถยืดหยุ่นได้

9. กลุ่มนักท่องเที่ยวปัจจุบันยังเป็นกลุ่มศึกษาดูงานด้านการเกษตร นักท่องเที่ยวกลุ่มทั่วไปยังมีน้อย

10. ควรมีการฟื้นฟูกลุ่มโฮมสเตย์บ้านขาวกลับมาอีกครั้งเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว แต่เนื่องจากไม่มีโครงการพร้อมงบประมาณสนับสนุนอย่างจริงจัง เลยทำให้ฟื้นฟูได้ยาก

รูปที่ 7 การทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านขาวตามเส้นทางแบบ 1 วัน

วิจารณ์และสรุปผล

ผลการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในตำบลบ้านขาว พบแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 12 แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 4 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม จำนวน 1 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 4 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำนวน 3 แห่ง เผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านขาวบนแพลตฟอร์ม Google Map สอดคล้องกับงานวิจัยของ วณิชญา และนาถนเรศ (2561) ได้ทำการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เพื่อรวบรวม จัดทำฐานข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวโดยการวิเคราะห์โครงข่าย ทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวโดยการนำเสนอผ่านเว็บไซต์ และ QR Code เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวผ่านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ก่อนการเดินทางท่องเที่ยว เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ณรงค์ พลธิรักษ์ และคณะ ได้ประยุกต์ใช้ระบบ

กำหนดตำแหน่งบนโลกและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และจัดทำแผนที่ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว

ผลจากระบบการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้วยเครื่องมือ SWOT พบว่า ตำบลบ้านขามมีศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 4 แห่ง สามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบ้านขาม กำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาได้ 2 เส้นทาง คือ การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน และการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญประไพ และคณะ (2559) ประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการจัดทำฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติของตำบลคลองศก อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร บุญปิ่น และสุพิชฌาย์ ธนารุณ (2564) สร้างแผนที่ออนไลน์ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ่าน Google Maps GIS เพื่อเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมผ่านช่องทางออนไลน์ ส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในพระนครศรีอยุธยา

จากการสำรวจและเก็บข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลบ้านขาม พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลบ้านขามมีเอกลักษณ์โดดเด่น มีศักยภาพที่จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมได้ หากได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ทั้งในส่วนการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ถนน น้ำประปา ไฟฟ้า ออกแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ให้เหมาะสมกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่พร้อมรองรับการมาของนักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวและรู้จักตำบลบ้านขามให้มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับเงินสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย งบประมาณรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2565 และได้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ) ดำเนินงานโดยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พื้นที่รับผิดชอบตำบลบ้านขาม อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา และขอบคุณทางอำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ที่เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวและศักยภาพของตำบลบ้านขาม ต่อยอดพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลบ้านขาม

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎี กิตติศิริสวัสดิ์, พัชรพร งามเจริญสุขถาวร และณัฐพล จันท์แก้ว. (2566). บูรณาการระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว 12 เมืองอัจฉริยะที่ซ่อนอยู่: กรณีศึกษาภาคตะวันออก. *วารสารวิทยาการสารสนเทศและเทคโนโลยีประยุกต์*, 5(1), 60–70.
- ครรชิต มาระโกชน และ ทักษิณากู สมบูรณ์. (2559). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการเรียนรู้: กรณีศึกษาตำบลคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 11(2), 23–36.
- ครรชิต มาระโกชน และ ทักษิณากู สมบูรณ์. (2566). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, 6(4), 210–223.
- ณรงค์ พลธีรภัฏ. (2556). ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร*, 36(2), 235–248.

- ณรงค์ พลธิ์รักษ์. (2557). การท่องเที่ยวชุมชนเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 9(2), 3-15.
- ณรงค์ พลธิ์รักษ์. (2559). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวบูรพาทิศ *Creative Tourism in the Eastern Areas*. (โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้ พ.ศ. 2559).
- เทพรัตน์ จันทพันธ์ และ วิวัฒน์ ฤทธิมา. (2556). การท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านขาว อำเภอกระโนน จังหวัดสงขลา. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4*, วันที่ 10 พฤษภาคม 2556 (น. 71-78). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เทิดชาย ช้วยบำรุง. (2564). *ความปกติสุขในความปกติใหม่การท่องเที่ยวไทยในสถานการณ์ฉุกเฉิน*. กรุงเทพฯ: สุพีเรีย พรินติ้งเฮ้าส์ จำกัด.
- ธมนต์ ธนรัตนพิมลกุล. (2560). การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่. ใน *ศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*: (น. 287-298). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นาฏสุตา เชนะสิริ. (2555). *การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- นำขวัญ วงศ์ประทุม. (2561). การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านวาวี จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 12(2), 132-150.
- บังอร บุญปิ่น และ สุพิชฌาย์ ธนารุณ. (2564). การประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อสร้างแผนที่ออนไลน์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ลาว: กรณีศึกษา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา*, 14(1), 102-116.
- ไบเฟิร์น วงษ์บัวงาม และ มุขสุตา พูลสวัสดิ์. (2556). *การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โครงการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการเกษตรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- เพ็ญประไพ ภูทอง, จิตรพงษ์ เจริญจิตร และ ณัฏริกา แซ่จิว. (2559). ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในตำบลคลองตึก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7*, วันที่ 23 มิถุนายน 2559 (น. 1437-1448). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เพียงฤทัย เสงี่ยมศิลป์ และคณะ. (2561). *การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ ตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี* (รายงานการวิจัย). อยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- รสนิน เพตะกร, จุฬาลิ มณีเลิศ และ พรพนา รัตนชูโชค. (2562). ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกลงพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 16(2), 80-89.
- วิษณุ ลาภกุลเกษตริน และ นาถนเรศ อาคาสวรรณ. (2561). การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. *การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1*, วันที่ 20-21 สิงหาคม 2561 (น. 521-530) สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- วสันต์ จันทร์ประสิทธิ์. (2566). การท่องเที่ยวและวิกฤตโควิด-19: ผลกระทบ แนวทางการฟื้นฟูและทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวหลังโควิด-19. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 43(3), 15-27.

วารุณี เกตุสะอาด. (2554). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่เขตพัฒนา กรุงเทพมหานคร.

การประชุมทางวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย มสธ. วิจัยประจำปี 2554. นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สถาบันส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ. (2567). ประเภทแหล่งท่องเที่ยว. สืบค้นจาก

<https://catalog.travellink.go.th/dataset/2f06411d-d866-4fda-8ad9-75c12625bc1d/resource/30efe9e3-8d70-45a0-857e-df3398eec2b6/download/tat.pdf>.

สยมภู อุณยะพันธ์, กนกพร เอกกะสินกุล, ธวัชชัย ทำทอง และ กมลวรรณ ทาวัน. (2566). รูปแบบการจัดเส้นทางทาง

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วม ตำบลปรางคก อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง. *วิทยาการจัดการวไลย
ลงกรณ์ปริทัศน์*, 4(1), 25-42.

สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2563). กระทรวงเกษตรฯ ตั้งคณะทำงานความร่วมมือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพร้อม

เตรียมจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร หวังกระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศปี 2564. สืบค้นจาก

<https://www.thaipr.net/travel/3015532>.

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2563). หลังโควิดเปลี่ยนวิกฤติเป็น

โอกาส ชูเน้นท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วัฒนธรรมและอาหาร ดึงนักท่องเที่ยวไฮเอนด์ เน้นคุณภาพมากกว่า
ปริมาณ สอวช. จัดมาตรการหนุนเพื่อความยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://www.nxpo.or.th/th/4815/>.

สุเพชร จิรขจรกุล, พิระวัฒน์ แก้ววิการณ และ สุนันต์ อ่วมกระทุ่ม. (2555). เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อการ

ประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยแผ่นดินถล่มในเขตอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย. *Thai Journal of Science and
Technology*, 1(3), 197-210.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว. (2564). ข้อมูลทั่วไปตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. สืบค้นจาก

http://www.bankhaw.go.th/content/general_information.

อริสรา เสยานนท์. (2563). การจัดการวิกฤตการณ์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.